

Metody zdobywania informacji – wywiad

Do czego służy?

Wywiad – czyli inaczej rozmowa z przygotowaną listą pytań/kwestii do poruszenia ma najczęściej na celu uzyskanie informacji o opiniach, poglądach, postawach, stylu życia czy wszystkich innych złożonych kwestiach, o których nie da się zapytać w formie ankietowej lub pojedynczych pytań.

Wywiady, ze względu na ich czasochłonność, warto przeprowadzać z osobami kluczowymi dla badanego tematu, które posiadają szczególną wiedzę lub/i doświadczenia w interesującej nas dziedzinie (czyli np. jeśli badamy bezpieczeństwo w mieście – komendant policji a w przypadku muzycznych zainteresowań młodych ludzi – liderzy zespołów). Dobrze przeprowadzony wywiad pozwala uzyskać szczegółowe informacje, ale nie jest dobrą metodą jeśli zależy nam na uzyskaniu informacji od dużej grupy osób (np. uczniowie klas pierwszych).

UWAGA: wywiad to nie ankieta, powinien mieć formę swobodnej rozmowy.

Krok po kroku:

1. Określcie **główny temat** wywiadu, tzw. problem badawczy (np. Jak młodzi korzystają z kultury w naszej miejscowości).
2. Ustalcie, z **kim** przeprowadzicie wywiady (np. – dyrektor domu kultury; 2 uczniów którzy chodzą na zajęcia w DK i 2, którzy nie chodzą; lokalny animator kultury)
3. Sformułujcie **konkretne pytania do wywiadów**, jakie zadacie w rozmowach z ludźmi (główne pytania powinny być takie same, ale częściowo mogą się różnić – w zależności od tego, z kim rozmawiacie). Ważne jest również przygotowanie pytań pomocniczych i dodatkowych.
4. Przeprowadźcie **próbny wywiad** (żeby sprawdzić, czy pytania są zrozumiałe, czy odpowiedzi na nie rzeczywiście zawierają interesujące was informacje, ile czasu zajmie mniej więcej wywiad).
5. **Przeprowadźcie wywiady** – pamiętajcie, żeby je nagrywać i/lub robić notatki!
6. **Przeanalizujcie odpowiedzi, spiszcie najważniejsze wnioski** w odniesieniu do sformułowanego na początku głównego tematu.

Jak się przygotować do wywiadu?

- do każdego z głównych pytań – tematów które Was interesują przygotujcie kilka-kilkanaście pytań, które pozwolą te informacje uzyskać (czyli np. Jak młodzi korzystają z kultury: W jakich zajęciach

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

kulturalnych/artystycznych bierzesz udział i dlaczego? Jakie są Twoje oczekiwania wobec tych zajęć?
Jakich zajęć Tobie brakuje, itp.;

- pytania powinny być uporządkowane wg. kategorii i spisane w kolejności w jakiej będą zadawane;
- dobrze jeśli wywiad jest prowadzony przez 2 osoby – jedna odpowiada przede wszystkim za zadawanie pytań a druga za notowanie, dobrze dodatkowo mieć dyktafon i nagrywać odpowiedzi, żeby móc do nich wrócić;
- przygotuj pytania dodatkowe, pamiętaj żeby je zadawać jeśli odpowiedź na główne pytanie jest bardzo krótka lub ogólna;
- zastanówcie się gdzie odbędziecie rozmowę – powinno to być zamknięte pomieszczenie, które zapewni spokój i pozwoli się skoncentrować;

Podczas wywiadu:

- utrzymuj kontakt wzrokowy, bądź pewny/a siebie
- zacznij wywiad od swobodnej rozmowy, żeby rozluźnić atmosferę, dopiero potem przejdź do właściwych pytań;
- nie zrażaj się jeśli na początku wywiadu rozmówca mówi niewiele – zadawaj pytania dodatkowe, kluczowe kwestie zostaw na koniec!
- nie zarzucaj rozmówcy pytaniami, pauza lub kilka sekund ciszy nie oznacza, że musisz od razu zadawać kolejne pytanie – daj rozmówcy czas do namysłu

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Metody zdobywania informacji – forum wyrazu/skrzynka pomysłów

Do czego służy?

Umożliwia uzyskanie odpowiedzi na ważne, a czasem drażliwe pytania. To doskonała forma dla osób, które nie czują się dobrze w dyskusji czy rozmowie. Debata jest ograniczona w czasie, zwykle ok. 2-3 godzin, natomiast forum wyrazu może trwać dłużej. Minusem tej formy jest to, że w niewielkim stopniu można kontrolować to, o czym i jak piszą uczniowie. Dlatego warto przemyśleć gdzie i w jakiej formie forum zostanie umieszczone, żeby nie stało się tylko forum żartów i wulgaryzmów!

Forum krok po kroku

1. Zastanówcie się, jaki powinien być **główny temat** forum. Temat powinien dotyczyć większości uczniów, być ważny dla społeczności szkolnej. Musi być też krótki, jasny i zrozumiały.
2. Wybierzcie **formę forum wyrazu**. Forum może być np:
  - a) Papierem/kartonem o dużym formacie, na środku którego napisane zostanie hasło/temat, a uczniowie będą mogli dopisywać swoje uwagi/skojarzenia.
  - b) Skrzynką/urną z wypisanym tematem/pytaniem – uczniowie powinni wrzucać do środka kartki z uwagami/opiniami.
  - c) Drzewo dobra i zła – na wycięte z kartonu „drzewo” uczniowie mogą przyklejać samoprzylepne karteczki – po jednej stronie to, co podoba mi się w szkole, po drugiej – co bym zmienił/zmieniła.
  - d) Mogą być też inne formy, które zakładają, że każdy może w jakiś sposób (niekoniecznie pisemny) wypowiedzieć swoje zdanie/opinię.
3. Obok forum należy w widocznym miejscu umieścić **zasady**, których należy przestrzegać (m.in. nie wolno skreślać i zamazywać wypowiedzi innych osób).
4. Forum powinno przez określony czas (tydzień-dwa) być dostępne dla uczniów, którzy chcieliby wyrazić swoją opinię.
5. Po zakończeniu wspólnie ze znajomymi z zespołu zastanówcie się nad uwagami i opiniami, które zostały przedstawione na forum.
6. Przygotujcie krótka notatkę ze spotkania, uwzględniającą wasze spostrzeżenia i przemyślenia.

Do czego można wykorzystać?

Forum wyrazu pozwala zebrać ogólne opinie uczniów, sprawdzić jaki jest ich pogląd na dany temat, jest więc przydatne do rozpoznania i wstępnej konsultacji różnych pomysłów. Materiał zebrany na forum wyrazu może być podstawą do dalszych konsultacji, spotkań i dyskusji.

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Metody zdobywania informacji – analiza zdjęć (połączona z obserwacją)

Do czego służy?

Analiza zdjęć to metoda obserwacji rozszerzonej o robienie zdjęć, które mają dokumentować miejsca, aktywności ludzi, przedmioty, itp. istotne z punktu widzenia tematu badania. Istotne jest, żeby jasno zostało określone co podlega obserwacji/co fotografujemy. Dzięki zdjęciom możliwe jest trwałe udokumentowanie istotnych obserwacji – mogą je potem analizować również osoby bezpośrednio nie uczestniczące w ich robieniu.

Służy ona do uzyskiwania informacji w zakresie tego co dzieje się w przestrzeni publicznej, zewnętrznych cech czy zachowań osób, określenia jakie miejsca są w jaki sposób wykorzystywane, itp. (np. gdzie uczniowie i uczennice spędzają czas wolny po szkole i w jaki sposób?)

Zdjęcia można również wykonywać konkretnym osobom, które odpowiadają na proste pytanie (np. co lubisz w naszej szkole?) zapisane na kartce. Dodatkową zaletą tej metody jest to, że jeśli zdjęcia są dobrej jakości, można je publicznie zaprezentować.

Za pomocą obserwacji czy zdjęć nie uzyskamy informacji pogłębionych – np. dlaczego ludzie lubią spędzać czas w tym miejscu? Dlatego żeby uzyskać pełen obraz należy ją połączyć np. z wywiadami.

UWAGA: metoda ta nie wymaga posiadania specjalistycznych umiejętności – wystarczy komórka z aparatem, żeby wykonać zdjęcia.

Krok po kroku:

1. Określcie temat/obszar którego dotyczyć będzie badanie (np. Boisko szkolne – kto, kiedy i w jaki sposób z niego korzysta?).
2. Sformułujcie i zapiszcie konkretne rzeczy, na jakie będziecie zwracać uwagę i w jakim okresie będzie prowadzona obserwacja. (np. jakie grupy osób odwiedzają boisko szkolne w trakcie lekcji, a jakie po lekcjach; jak wykorzystywane są sprzęty sportowe; miejsca zaniedbane/niebezpieczne, etc.)
3. Idźcie na miejsce i w wyznaczonym czasie prowadźcie obserwację wraz z robieniem zdjęć (nie zapominajcie o notatkach!)
4. Wspólnie obejrzyjcie zdjęcia, zastanówcie się jakie wnioski z nich wynikają?

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Jak się przygotować do obserwacji z wykorzystaniem zdjęć?

- przed wyjściem w teren, który będziecie obserwować, zastanówcie się wspólnie co wiecie na jego temat, na co należy zwracać uwagę – przygotujcie listę pytań/kwestii, które są przedmiotem obserwacji;
- ustalcie wspólny sposób w jaki będziecie wykonywać fotografie – czy będą to zdjęcia tego samego miejsca w różnych porach/dniach; zdjęcia czynności/aktywności czy budynków; z jakiej odległości;
- pomyślcie, jakie dodatkowe źródła informacji mogą zwiększyć waszą wiedzę o obserwowanym miejscu;

O czym pamiętać podczas prowadzenia obserwacji z wykorzystaniem zdjęć:

- możecie prowadzić obserwację osobno ale według wspólnych zasad/założeń
- jeśli robicie zdjęcia pojedynczym osobom/małym grupom ludzi – zawsze trzeba pytać o zgodę; zgoda nie jest wymagana w przypadku zdjęć obejmujących szerszy plan (np. cały plac zabaw)
- dobrze prowadzić obserwację regularnie – np. przez siedem dni zawsze o 17 przez godzinę, lub przez trzy soboty z rzędu zawsze pomiędzy 12-13 – pozwoli to na zebranie bardziej wiarygodnych obserwacji, niezależnych np. od pogody
- dobra obserwacja musi trwać – przeznaczcie na nią czas!

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Metody zdobywania informacji - mapa

Do czego służy?

Celem mapowania jest identyfikacja miejsc lub obszarów istotnych z waszego punktu widzenia. Pozwala na zdobycie informacji dotyczących tego jak ludzie postrzegają określone miejsca – które lubią, a których unikają, gdzie czują się bezpiecznie a gdzie nie, gdzie spotykają się ze znajomymi lub które miejsca uważają za atrakcyjne dla przyjezdnych, a gdzie należałoby zrobić remont, itp.

Dzięki tej metodzie możemy określić, jakie miejsca/obszary mogą być obiektem bardziej szczegółowego zdobywania informacji (np. poprzez obserwację lub wywiad) lub po prostu – które wymagają działania z naszej strony.

Rozbudowując mapowanie o elementy wywiadu możemy odpowiedzieć również na bardziej złożone pytania – dlaczego osoby wskazują właśnie te miejsca, co by w nich zmieniły, itp.

Mapowanie można robić na wydrukowanych małych arkuszach (np. z open street maps lub google.maps) które każda osoba uzupełnia indywidualnie lub można pracować na jednej dużej mapie wyrysowanej na wielkim arkuszu papieru, na której kolejne osoby zaznaczają swoje odpowiedzi. Mapa nie musi być bardzo dokładna – zazwyczaj wystarczy schematyczny zarys ulic z zaznaczonymi najważniejszymi punktami orientacyjnymi.

Krok po kroku:

1. Okreśćcie główny temat mapowania (np. miejsca lubiane i nie lubiane przez mieszkańców miasta).
2. Okreśćcie obszar mapowania (np. okolice naszej szkoły) i wydrukujcie mapy tego obszaru w odpowiedniej liczbie/przygotujcie dużą mapę tego obszaru
3. Sformułujcie konkretne pytania, jakie będziecie zadawać osobom (np. Proszę zaznaczyć zielonym kolorem 3 miejsca, gdzie najbardziej lubi Pan/i spędzać wolny czas).
4. Wybierzcie miejsce, w którym przeprowadzicie mapowanie (nie musi być to koniecznie miejsce objęte mapą).
5. Przeprowadźcie mapowanie! Nie zapominajcie również przy tej metodzie o robieniu notatek z tego, co mówią ludzie zaznaczając swoje odpowiedzi, dopytujcie czemu właśnie te miejsca zaznaczają – to daje dużo cennych dodatkowych informacji!

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

6. Wspólnie obejrzyjcie mapę/mapy, zastanówcie się, jakie wnioski z nich wynikają – jakie miejsca/obszary zaznaczane są najczęściej i dlaczego?

Jak się przygotować do mapowania?

- musicie mieć przynajmniej podstawową wiedzę o okolicy, którą mapujecie – żeby móc pomóc osobom znaleźć miejsca, które chcą zaznaczyć
- konieczne jest przygotowanie precyzyjnych pytań – i **ich zadawanie wszystkim zawsze w tej samej formie!**
- dobrze przygotowana mapa z zaznaczonymi nazwami głównych ulic i miejsc orientacyjnych

O czym należy pamiętać podczas mapowania:

- dopytujcie o powody, dla których ludzie zaznaczają dane miejsca!
- uzupełnianie dużej mapy – na wielkim arkuszu papieru pakowego, lub wrysowanej kredą na chodniku – może być świetną zabawą i samo w sobie pełnić funkcję animacyjną;
- pytania zadawane ludziom dobrze mieć zapisane/wydrukowane na kartkach papieru, żeby były dobrze widoczne i pozwalały wam zadawać je zawsze w tej samej formie;

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Metody zdobywania informacji – metoda animacyjna - flagi

Do czego służy?

Metody animacyjne to kreatywne metody zdobywania informacji, które mają miejsce w przestrzeni publicznej i mają na celu zaciekawić i zaangażować osoby znajdujące się w pobliżu. Wymagają podjęcia jakiejś aktywności, mogą być same w sobie świetną zabawą i ciekawym działaniem. Jest wiele tego typu metod (przykłady możecie znaleźć na stronie: pomysly.e.org.pl), jedną z prostszych z nich są flagi. Ta metoda umożliwia nawiązanie rozmowy z ludźmi w konkretnym miejscu, o którym zdobywacie informacje (np. szkoła, główny plac miejski).

To dobra metoda do poznania lokalnej społeczności, jej potrzeb i zainteresowań, wstępne poinformowanie ich o planowanych działaniach, nawiązanie kontaktów.

Samo działanie polega na tym, że wszystkim osobom zadaje się jedno, możliwie proste pytanie, np. Za co lubię naszą szkołę? Moje pomysły co można robić na Dzień Wiosny, itp.

Odpowiedzi na pytania każda osoba zapisuje na wcześniej przygotowanej „fladze” czyli kolorowej kartce papieru wyciętej w formie flagi. Następnie kartki przyczepiane są do sznurka wywieszzonego w danym miejscu. Po zakończeniu działania „flagi” mogą wisieć jeszcze przez jakiś czas – żeby wszyscy mogli zapoznać się z odpowiedziami/pomysłami na nich zapisanymi.

Krok po kroku:

1. Określcie główny temat badania (np. pomysły uczniów na szkolne imprezy).
2. Określcie miejsce i czas, w którym odbywać się będzie animacja – musi być to miejsce, przez które przechodzi dużo ludzi (np. – główny korytarz szkoły, skwer przed szkołą)
3. Sformułujcie konkretne pytanie, na które odpowiedzi będą zamieszczane na flagach – zapiszcie je lub wydrukujcie na dużym, widocznym arkuszu papieru/tablicy.
4. Przygotujcie materiały (sznurek, wycięte z kolorowych kartek flagi, kolorowe marker do zapisywania odpowiedzi)
5. Przeprowadźcie animację!
6. Po jej zakończeniu odpowiedzi z flag można spisać, żeby ułatwić Wam analizę.
7. Zastanówcie się, jakie wnioski wynikają z tych odpowiedzi.

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG

Jak się przygotować?

- Zastanówcie się nad miejscem – zarówno nad tym, czy przechodzi tam wiele osób jak i tym, czy będzie gdzie wywiesić sznurek na flagi, czy nie będzie to nikomu przeszkadzać
- Przygotujcie zapas kolorowych kartek, sznurka, markerów
- Przygotujcie „plan b” na wypadek deszczu – lokalizację, gdzie można będzie szybko przenieść sznurek i flagi, żeby nie zamokły
- Przygotujcie miejsce, gdzie można usiąść i zapisać swoje odpowiedzi (stolik + krzesło), żeby osoby nie musiały tego robić „w powietrzu” (odpowiedzi mogą być nieczytelne)

O czym należy pamiętać?

- Pytajcie o odpowiedzi osoby w różnym wieku, z różnych grup – dzięki temu uzyskacie więcej zróżnicowanych odpowiedzi

Projekt finansowany z Mechanizmu Finansowego EOG